

УДК 159.9:355

ПСИХОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Ковальчук О.П., к. психол. н.,
заступник начальника кафедри суспільних наук

Національний університет оборони України імені Івана Черняховського

У статті розкрито сутність структури професійної мотивації військовослужбовців – учасників антитерористичної операції. Її механізм проаналізовано в контексті розкриття діяльно-творчої природи людини, що дозволяє розглядати всі різновиди потреб особистості військовослужбовця, механізми спонукання його поведінки до діяльного утвердження та знаходження сенсу життя, самовизначення, самореалізації й самопізнання індивідуального Я у внутрішньому світі.

Ключові слова: *антитерористична операція, професійна мотивація, особистісно-професійний розвиток, особистісні властивості військовослужбовця, професійна діяльність.*

В статье раскрыта сущность структуры профессиональной мотивации военнослужащих – участников антитеррористической операции. Ее механизм проанализирован в контексте раскрытия деятельно-творческой природы человека, что позволяет рассматривать все разновидности потребностей личности военнослужащего, механизмы побуждения его поведения к утверждению и обретению смысла жизни, самоопределения, самореализации и самопознания индивидуального Я во внутреннем мире.

Ключевые слова: *антитеррористическая операция, профессиональная мотивация, личностно-профессиональное развитие, личностные свойства военнослужащего, профессиональная деятельность.*

Kovalchuk O.P. THE PSYCHOLOGICAL MECHANISM REGULATION OF BEHAVIOR OF THE SERVICEMEN-PARTICIPANTS OF THE ANTITERRORIST OPERATION

The article deals with the essence of the professional motivation structure of servicemen – participants of the Antiterrorist operation. The mechanism of the professional motivation structure is analyzed in the context of the disclosure of the person's active and creative nature, which enables to consider all varieties of the soldier's personality needs, the mechanisms of motivation of his/her behavior, to validate actively and to find the meaning of life, self-determination, self-realization and self-knowledge of the individual in the inner world.

Key words: *Antiterrorist operation, professional motivation, personal and professional development, serviceman's personality, professional activity.*

Постановка проблеми. Аналіз подій на Сході України, де українські воїни захищають рідну землю, засвідчує важливість зміцнення бойового духу кожного військовослужбовця, його впевненості в непереможності ідеалів свободи, віри в перемогу над ворогом. Концептуальне розуміння сутності порушеної проблеми, значущості її цілісного розв'язання для подальшого підвищення дієздатності Збройних сил України передбачає створення необхідних умов, що забезпечують ефективну професійну діяльність військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції. Для цього потрібно вивчити мотиваційні аспекти професійної діяльності військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема професійної мотивації завжди становила значний інтерес для психології і відобразилася в багатьох наукових школах, які пояснюють її з різних теоретичних позицій.

Прийняте в нашому дослідженні розуміння мотивації узгоджується з позицією відомих сучасних дослідників мотиваційної сфери за такими аспектами:

- мотивація розглядається як психодинамічна система особистості, а мотив – як окрема мотиваційна змінна, яка виконує в цій системі спонукальну, спрямовуючу, регулюючу функції;

- до поняття мотивації включено спонуки, потреби, стимули, інтереси, ідеали, цінності, очікування, тобто всі чинники, що спонукають і регулюють діяльність людини;

- основна функція мотивації – організувати певний вид діяльності людини для реалізації її мотивів.

У психологічній літературі основна проблематика професійної мотивації розглядається з позиції психологічної структури діяльності [1–5]. Важлива роль у дослідженні цього питання належить вивченню провідних мотивів діяльності та психологічних механізмів їх розвитку. Поглибити аналіз механізмів розвитку мотиву, на наш

погляд, доцільніше з погляду теорії особистості С.Д. Максименка [2]. В основу теорії особистості С.Д. Максименко ставить активність. На його думку, саме активність – один із головних і необхідних виявів життя, внутрішня спонукальна сила, спрямована на задоволення потреб організму. Учений вважає, що джерелом активності особистості є її органічні та духовні потреби – в їжі, одязі, знаннях, праці. Народжена біологічна істота є втіленням нужди як вихідної тенденції в спонуканні до потребо-мотиваційного осмислення світу, нужда перетворюється на потребу і, як усвідомлена потреба, – на мотив. Отже, від початку особистість у своєму становленні має подвійне спонукання – нужду і деякі задатки, які можуть бути втілені в життя.

Отже, С.Д. Максименко розглядає нужду як певний базальний стан біосоціальної істоти, що виражає об'єктивну необхідність у доповненні, яке перебуває поза нею. Нужда є базальним станом, що передбачає її первинність як джерела спонукальної активності індивіда та її глибинність і початкову єдність (синтетичність). В усвідомлюваних мотивах, як зауважує вчений, завжди виявляється мета діяльності особистості. Водночас об'єкт, що може задовольнити потреби особистості, постає у її свідомості як мета. Якщо особистість, зазначає С.Д. Максименко, чітко усвідомлює власний життєвий шлях і життєву мету, передбачає реальні шляхи її досягнення, то розкривається перспектива особистості.

Так чи інакше, але система професійних мотивів завжди передбачає їх певну організацію, структуру. Однакові мотиви можуть бути різним чином організовані, перебувати в різних відносинах супідрядності, бути неоднорідними за походженням, характером зв'язку із професією і, що особливо важливо, різними можуть бути провідні мотиви, які перебувають в основі професійної мотивації.

З аналізу сучасних концепцій і дослідницьких парадигм (В.О. Бодров, Є.О. Клімов, Е.Ф. Зеєр, Є.П. Ільїн, В.В. Рибалка, В.І. Осьодло та ін.), присвячених професійній діяльності (праці), в якій особистість проводить більшу частину свого життя та якнайповніше виявляє себе, очевидно, що без досить високого рівня професійної мотивації неможливий оптимальний взаємозв'язок між людиною і працею, яку вона виконує. У зв'язку із зазначеним постає проблема ефективності професійної діяльності військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції, для вирішення якої важливо пізнати спонукальні аспекти їхньої професійної активності.

Постановка завдання. Для цього треба з'ясувати, як змінюється мотиваційна структура військовослужбовців – учасників антитерористичної операції в процесі їхньої професійної діяльності, що і є метою нашої публікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність питання розроблення структури професійної мотивації треба аналізувати в контексті розкриття діяльно-творчої природи людини, що дає змогу розглядати всі різновиди потреб особистості військовослужбовця, механізми спонукання його поведінки до діяльного утвердження та знаходження сенсу життя, самовизначення, самореалізації й самопізнання індивідуального Я у внутрішньому світі.

Зазначимо, що діяльність – це сукупність дій, обумовлених мотивом. Професійна діяльність суб'єкта діяльності залежить від взаємодії чотирьох компонентів: мотивації (мотиваційного компонента), знань (когнітивного компонента), умінь (операційного компонента), особистісних властивостей (особистісного компонента).

Якщо перші три компоненти особистості в професійній діяльності (мотиваційний, когнітивний і операційний) мають функціональний характер, то четвертий компонент – це стійкі особистісні характеристики військовослужбовця – учасника антитерористичної операції. Саме особистісний компонент як комплекс особистісно-індивідуальних і мотиваційних психологічних характеристик особистості є найвагомим чинником, що стимулює продуктивну професійну мотивацію.

Отже, ми можемо припустити, що на професійну мотивацію суттєво впливають особистісні властивості. Коротко розглянемо їхні змістові характеристики та взаємозв'язок із професійною діяльністю.

У професійній мотивації важливу роль відіграє орієнтація особистості на певну ціль, що мобілізує як конкретні знання і вміння, так і досвід самостійної практичної роботи. Цілепокладання особистості свідчить про наявність у неї певних спрямованостей і бажань, що репрезентують у свідомості особистості процес вибору мотивів і цілей діяльності та зумовлюють динаміку їх розвитку.

Для ефективного цілепокладання після чіткого формулювання мети військовослужбовцю необхідно усвідомити значення мети, способи й етапи її досягнення, можливі труднощі в процесі досягнення мети і шляхи їх запобігання, необхідність самоконтролю [1]. Така динаміка цілепокладання потребує подальшої трансформації

професійної мотивації з урахуванням психологічних закономірностей «зсуву мотиву на цілі» (О.М. Леонтьев та ін.) та «фіксації настанови» (Д.М. Узнадзе й ін.).

Поставлення мети стимулює військовослужбовця докладати відповідних зусиль для її досягнення. Щоб поставити перед собою мету, необхідно мати такі мотиви: самоствердження, самореалізацію, інтерес до змісту діяльності, досягнення успіху, матеріальний стимул тощо. Зазвичай мета детермінується кількома мотивами. Встановлено, що мета, підкріплена багатьма мотивами, сильніше впливатиме на діяльність людини. Актуалізуючи додатково мотиви самореалізації та самовизначення, можна збільшити мотиваційний вплив мети.

Професійна активність військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції, залежить від оцінки різних аспектів військової служби з урахуванням особистих індивідуальних потреб і цілей, які можуть збігатися або не збігатися із цілями служби. Коли військовослужбовець сам ставить перед собою мету, то він може виконати великий обсяг роботи. Мета, задана ззовні, не завжди підвищує його активність, має меншу спонукальну силу, може не стати метою військовослужбовця, він не завжди автоматично прийме таку мету і прагнути її досягти.

У зв'язку із цим варто зазначити, що особистість, яка сама ставить перед собою цілі, стоїть на вищому ступені розвитку, ніж та, яка приймає цілі, нав'язані їй іншими людьми. Відомо, що мета, поставлена людиною самостійно, підсилює мотивацію, створює позитивний настрій. Водночас людина може працювати над її досягненням значно більше, ніж коли перед нею ставлять цілі (завдання) інші люди.

Загальні цілі, суспільні норми, вимоги, завдання, нав'язані іншими людьми, можуть стати індивідуальними для військовослужбовців – учасників антитерористичної операції, якщо сприяють задоволенню їхніх певних потреб або є етапом чи засобом їхнього задоволення. Щоб зовнішня вимога була прийнята, стала наміром військовослужбовців, необхідно брати участь не тільки в поставленні мети, але й в аналізі, обговоренні умов її досягнення. Це сприяє більшому залученню військовослужбовців до діяльності та поліпшує їхню активності.

Саме в цілепокладанні як суб'єктивній картині життєвого і професійного шляху відзеркалюються показники оцінки власних можливостей, прагнень, уподобань тощо. Суб'єктивна картина визначає можливості успішного засвоєння і виконання професій-

ної діяльності з урахуванням особливостей розвитку особистості та змін умов діяльності. Картина професійного шляху охоплює професійні цілі, плани, обставини і професійну програму, розгорнуті в перспективі психологічного майбутнього. Майбутнє своєї професійної діяльності військовослужбовець – учасник антитерористичної операції уявляє як потенційно можливе, що виконує функції регуляції поведінки і впливає на можливий вибір і вчинки. Свій професійний потенціал військовослужбовець реалізує через бачення перспективи, наявність чітких життєвих планів і способів їх досягнення.

Усвідомлення військовослужбовцем власних можливостей щодо реалізації професійних намірів, відповідальність за вибрану професію постає сферою реалізації найважливіших особистісних цінностей, що забезпечує мотиваційне налаштування на професійну діяльність. Винятково важливу роль у формуванні особистісного зростання відіграє особистісна система ціннісних орієнтацій – сукупність ознак, які відображають внутрішнє підґрунтя ставлень особистості до діяльності. Ціннісні орієнтації виявляються в цілях, ідеалах, інтересах, переконаннях, істотно впливають на мотивацію поведінки, інтереси, стиль мислення, певною мірою визначають зміст і сутність очікувань людини стосовно професії. Система ціннісних орієнтирів, репрезентована через професійні інтереси та цінності особистості, є вагомим спонукальним чинником у досягненні мети професійної діяльності. Професійні цінності визначають здатність особистості до організації власного життя, життєвих етапів і регуляції об'єктивно наявних життєвих обставин. Маючи важливе мотиваційне значення, професійні цінності свідчать про значущість професійної діяльності. Науковці стверджують, що саме в ціннісних орієнтирах полягає сенс життя більшості людей. Основним чинником, що стимулює продуктивну професійну реалізацію, є саме особистісний, який сприяє конструктивній самореалізації в професійній сфері [6].

Усвідомлений професійний інтерес є мотивом, наміром, свідомо поставленою метою. Задоволення інтересу здебільшого приводить не до його згасання, а до внутрішньої перебудови, збагачення і поглиблення зацікавленості, формує виникнення нових інтересів, що відповідають вищому рівню пізнавальної діяльності. Отже, інтереси діють як постійна спонукана механізму пізнання, зокрема і як мотив особистості до діяльності, і водночас як відповідне бажання й прагнення людини до самоакту-

алізації та реалізації власних здібностей у певній професійній сфері [7].

Саме тому інтерес розглядається серед інших мотиваційних утворень, оскільки передбачає цілепокладання військовослужбовців – учасників антитерористичної операції. Відомо, що професійні інтереси й особистісні характеристики людини пов'язані між собою та перебувають у діалектичній єдності, і кожен із цих елементів певним чином впливає на рівень успішності. Між особистісними характеристиками і мотивацією є складна система взаємозв'язків. Так, за умови високої зацікавленості особистості конкретно діяльністю може включатися компенсаторний механізм, а нестача особистісних якостей заповнюється розвитком мотиваційної сфери (зацікавленістю предметом, усвідомленням вибору діяльності тощо), тому вчені доходять висновку, що успішність особистості в професійній діяльності визначається силою і стійкістю мотивів, їхньою динамікою, структурою та ієрархічністю [4].

Розвиненість професійної мотивації тісно пов'язана із професійною самореалізацією, що розглядається як характеристика професійного становлення й тісно пов'язана із загальним поняттям професійних домагань та професійного самовизначення, які є властивостями, що дозволяють ефективно і надійно виконувати складну діяльність за найрізноманітніших умов.

У цьому аспекті прагнення до професійної самореалізації виявляється насамперед через професійну мотивацію та мотивуючий потенціал праці, який залежатиме від сили потреби індивідуального зростання, що зумовлює прагнення до досягнення бажаного результату. Військовослужбовці з великою силою потреби індивідуального зростання з більшою вірогідністю будуть переживати значущість праці, відповідальність за її результати, знання результатів праці тощо, що відобразиться у вищих результатах діяльності.

До важливих спонукальних сил належить професійне самовизначення, що виявляється в усвідомленні особистістю себе як суб'єкта конкретної професійної діяльності й передбачає самооцінку власних індивідуально-психологічних особливостей зі співвідношенням своїх можливостей із психологічними вимогами професії. Можна констатувати, що професійне самовизначення впливає на основі потреби, інтереси, систему цінностей професійної діяльності, на способи реалізації стилю свого життя.

Саме це допомагає людині добре орієнтуватися в житті, бути вільною у виборі свого життєвого шляху через відносну неза-

лежність від зовнішніх оцінок і схильність прислухатися до свого внутрішнього голосу, бути відповідальною за наслідки вибору. Отже, важливими завданнями й умовами особистісного самовизначення, які забезпечують повноцінне існування військовослужбовця в професійній діяльності, треба вважати актуалізацію та розвиток професійної Я-концепції як сукупності уявлень про працю на основі саморозуміння, самосприйняття й особистісного зростання.

Самовизначення є неперервним і поетапним, вертикально спрямованим процесом, що характеризує просування людини на високі рівні професійної майстерності. У змісті самовизначення варто виокремити феномени, що стосуються військово-професійної діяльності: ціннісні уявлення про військову професію (привабливість чи непривабливість військової служби), професійні знання, оцінку значущості військової діяльності, співвідношення військово-професійних цінностей із системою смисложиттєвих орієнтацій військовослужбовців – учасників антитерористичної операції та з іншими особистісними цілями й цінностями, місце військово-професійної діяльності в структурі «життєвих смислів» тощо.

Особливе значення в структурі професійної мотивації мають професійні домагання, що формуються через індивідуальний стиль професійної діяльності, який характеризує людей із чітко вираженою тенденцією до досягнення успіху в професійній сфері. Ці люди рішучі, наполегливі в досягненні поставлених цілей, упевнені в собі, не зупиняються на досягнутому. Їхні особистісні характеристики проявляються на рівні самосвідомості і розкриваються в процесі саморегуляції поведінки в професійній діяльності.

У досягненні людиною конкретної мети професійної діяльності актуальним є пошук місця локалізації сил, які впливають на результати дій і контролюють позитивні та негативні підкріплення. Безумовно, переконання стосовно можливості власного контролю та рівень самоконтролю і саморегуляції тісно пов'язані між собою, хоча й не тотожні. Отже, критерієм рівня розвитку професійної мотивації військовослужбовців – учасників антитерористичної операції має бути інтернальність у сфері професійних досягнень, яка характеризується схильністю до прояву ініціативи, взяття відповідальності на себе. Відповідальна й ініціативна особистість вважає, що досягнення в професійній діяльності залежать передусім від її власних зусиль і здібностей.

Зазначимо, що для успішного виконання професійної діяльності в особливих умовах військовослужбовець змушений використувати внутрішні ресурси як для отримання позитивного результату діяльності, так і для компенсації несприятливого впливу середовища. Внутрішнім ресурсом професійної мотивації ми вважаємо аутопсихологічну компетентність, яка має такі показники зрілості особистості фахівця: інтелектуальну та поведінкову гнучкість, адаптивність, здатність управляти власним розвитком, високу мотивацію досягнень, адекватну самооцінку в поєднанні з високим рівнем самосприйняття та самоповаги, самоідентифікацію в професії тощо. Загалом рівень аутопсихологічної компетентності військовослужбовця дає змогу оцінити вміння оптимально використовувати в професійній діяльності власний психологічний ресурс.

Отже, проведений аналіз показує, що для оцінювання професійної мотивації особистості військовослужбовця треба використовувати такі критерії:

- спонукальний – характер цілей, мотивів, ціннісних орієнтацій і умов їхнього розвитку, рівень домагань, ставлення до обраної професії, бажання оволодіти необхідними знаннями, уміннями, навичками тощо;

- суб'єктно-особистісний – рівень сформованості суб'єктних якостей і особистісно-професійного розвитку, ступінь реалізації професійного потенціалу особистості;

- операційний – переважаючі засоби і способи реалізації професійної діяльності, рівень результативності професійної діяльності, зокрема й реалізації професійних знань, умінь, навичок і практичних професійних дій.

Висновки із проведеного дослідження. Наведені узагальнення дозволяють зробити висновок про те, що процес розвитку мотивів військово-професійної діяльності полягає передусім у подальшому розкритті можливостей задоволення потреб військовослужбовця в конкретних формах. Потреби особистості військовослужбовця знаходять свій предмет у діяльності, так відбувається формування структури професійних мотивів і їх усвідомлення.

Військовослужбовці, які беруть участь в антитерористичній операції, очікують на відповідний результат власних дій і намагаються його уявно передбачити. Зміст професійних очікувань військовослужбовців певною мірою полягає в структурно-динамічному розвитку їх як суб'єктів професійного шляху, що відбувається на основі перетворення психологічної структури особистості, формування її професійно орієн-

тованих підструктур і професійно важливих якостей, які забезпечують реалізацію професійної активності.

У результаті цього процесу встановлюється особистісний сенс діяльності й окремих її аспектів, що відображається в характері її виконання. Це зумовлює подальше перетворення, що виявляється в настановах на професійні успіхи, у специфіці виконання службових завдань, їхній динаміці, напруженості і, у результаті, – у формуванні специфічної психологічної системи військово-професійної діяльності.

Отже, розглянуті вище положення дають підстави говорити про існування у військовослужбовця внутрішнього мотиваційного потенціалу, реалізація якого буде визначати потребу індивідуального зростання і прагнення до досягнення високих результатів у праці, навчанні й саморозвитку, а також переживання значущості діяльності.

Варто зазначити, що процес формування мотивації особистості військового професіонала буде зумовлюватися синтезом, з одного боку, можливостей, здібностей і активності його особистості, а з іншого – вимогами діяльності, зумовленими особливостями її змісту, засобів, умов та організації.

Отже, аналіз професійної мотивації військовослужбовців дає підстави до її структури включити професійні мотиви і цілі професійної діяльності, що проявляються залежно від способів і умов їх досягнення (реалізації), пов'язані з особистісними властивостями особистості, які існують і проявляються як потенційна можливість розгортання активності в професійній діяльності.

Перспективні напрями подальшого наукового пошуку окреслюються розробленням у системі бойової підготовки військовослужбовців комплексу заходів, необхідних для повної реалізації їхнього професійного потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодров В.А., Ложкин Г.В., Плющ А.Н. Нелинейная модель мотивационной сферы личности. Психологический журнал. 2001. Т. 22. № 2. С. 90–99.
2. Максименко С.Д. Генезис существования личности; пер. с укр. – К.: Изд-во ООО «КММ», 2006. 239 с.
3. Вірна Ж.П. Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога: монографія. Луцьк: РВВ «Вежа»; Волин. держ. ун-т. ім. Лесі Українки, 2003. 320 с.
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы: учебное пособие. СПб.: Питер, 2003. 508 с.
5. Осьодло В.І. Вплив смисложиттєвих феноменів на професійну діяльність офіцера. Вісник Національ-

ної академії оборони України: зб. наук, праць. 2009. № 5 (13). С. 156–163.

6. Ковальчук О.П. Психологічні аспекти формування аксіологічної основи професійної діяльності офіцерів-авіаторів у сучасних умовах. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць. Серія «Психологічні науки» / за наук. ред. С.Д. Максименка,

Н.О. Євдокимової. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2014. Вип. № 2.12(103). С. 100–106.

7. Ковальчук О.П. Проектування уявлень про професійне майбутнє у військовослужбовців – учасників антитерористичній операції засобами психологічного супроводу. Психологічні перспективи. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. 2015. Вип. 26. С. 157–167.

УДК 159.9:378.635.5(477)

ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК РЕСУРС САМОРЕГУЛЯЦІЇ КУРСАНТІВ ІЗ РІЗНИМ ДОСВІДОМ ВІЙСЬКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ламаш І.В., к. психол. н.,
доцент кафедри соціології та психології
Харківській національній університет внутрішніх справ

Мікаїлова Н.А., слухач магістратури
Харківський національній університет внутрішніх справ

У статті розглянуто теоретичні аспекти проблеми життєстійкості як ресурсу психічної регуляції. Представлено результати емпіричного дослідження взаємозв'язків складників життєстійкості та компонентів індивідуального профілю саморегуляції курсантів. На основі кореляційного аналізу доведено, що групи курсантів із наявністю та відсутністю досвіду військової діяльності демонструють різні структури взаємозв'язків між показниками життєстійкості та параметрами функціонування індивідуально-стильової саморегуляції.

Ключові слова: життєстійкість, індивідуальний профіль саморегуляції, курсанти, психічна саморегуляція, ресурси.

В статье рассмотрены теоретические аспекты проблемы жизнестойкости как ресурса психической регуляции. Представлены результаты эмпирического исследования взаимосвязей составляющих жизнестойкости и компонентов индивидуального профиля саморегуляции курсантов. На основе корреляционного анализа доказано, что группы курсантов с наличием и отсутствием опыта военной деятельности демонстрируют различные структуры взаимосвязей между показателями жизнестойкости и параметрами функционирования индивидуально-стилевой саморегуляции.

Ключевые слова: жизнестойкость, индивидуальный профиль саморегуляции, курсанты, психическая саморегуляция, ресурсы.

Lamash I.V., Mikailova N.A. HARDINESS AS A RESOURCE FOR SELF-REGULATION OF CADETS WITH DIFFERENT EXPERIENCES IN MILITARY ACTIVITIES

The theoretical aspects of the problem of hardiness as a resource of psychic regulation are considered in the article. The results of an empirical study of the interrelationships of the components of hardiness and components of the individual profile of cadets' self-regulation are presented. On the basis of the correlation analysis it is proved that the groups of cadets with the presence and absence of experience of military activity demonstrate various structures of interrelations between the indicators of hardiness and the parameters of the functioning of individual-style self-regulation.

Key words: hardiness, individual self-regulation profile, cadets, psychic self-regulation, resources.

Постановка проблеми. Проблема регуляції психічної діяльності належить до числа фундаментальних проблем психології. Це обумовлено тим, що під час взаємодії з навколишнім світом людина безперервно стикається із ситуацією вибору різних способів реалізації своєї активності залежно від поставлених цілей, індивідуальних особливостей і умов навколишньої дійсності, особливостей людей, з якими вона вза-

ємодіє. На значущість психічної саморегуляції вказує В. Сушкова, яка зазначає, що проблема особистісних ресурсів суб'єкта діяльності в умовах виснаження ресурсної бази людства стає все більш актуальною. Психічна саморегуляція, що дозволяє оптимально витратити особистісні ресурси і забезпечувати успішність професійної та навчальної діяльності, у зв'язку із цим може розглядатися як пріоритетний напрям